

en dan komt
n: 'n twee-
opstanding
hoongevraagd
de immers;
van: Nieuw

eld, dan een
spreekwijze
el niet gauw
kere hoogste
leel, als men
e van de
h in alle
ode van
ren doet het
al lang. De
brengen het
goed, maar
opgericht in
in Gen. 3,
oral in de
eden. Openb.
en den doop,
lie, gefixeerd
eest van alle
VANDAAG);
erst beproefd
id jaar. Maar
10 jaren van
n van wie er

usschen aan-
at woord
tuzend jaren

ster, en dus
gelederen van
6. K. S.

SCHRIFT

oude verbond
heid aan het

Engelen ge-
aarbij aan de

Joden, dat zij
ing of tus-

19.
aving verricht
zekerheid te
zwijgt. Maar
teker.

st tot Israël
vast. Het had
aar hooren en
n het rekenen

heid ontving
geheven hand,
en gebod des
dood gestraft

often niet be-
dan werd de
vuur.

volk Gods is
ezen in Deut.
hen, die Hem
verderven. Hij
aangezicht zal

acht gaf op

at Woord door
veel erger als
oken door den
het Evangelie

t, wordt meer

op zoo groote

ij de zaligheid

een enkel lid

seerd aan een

EN, waarbij de

men een woord

acht voor den

ze of dergelijke

voor anderen

broeder zus en

zuster zoo. Die mogen het zich wel aantrekken. En zelf blijft men buiten schot.

Maar de HEERE wil ons allen waarschuwen. Niemand heeft die waarschuwing niet nodig. Het is gevaarlijk als iemand denkt: Dat geldt voor mij niet.

Hoe zullen wij ontvlieden. Hoe zullen wij aan Gods rechtvaardige straf ontkomen, als wij op zoo groote zaligheid geen acht hebben.

Waarom is er in de gemeente dikwijls zoo weinig blijdschap des geloofs?

Waarom ontbreekt het velen aan „vrijmoedigheid“, blijde zekerheid?

Waarom is het vaak zoo weinig aan ons te merken, dat wij rijk zijn in God en dat we getroust zijn in leven en in sterven?

Zou het niet dikwijls hieraan liggen, dat we geen acht geven op zoo groote zaligheid?

Die zaligheid is zóó groot, dat geen pen het kan beschrijven, geen mond het ten volle kan uitspreken, geen hart het kan bevatten.

God schenkt ons „zoo maar“, uit louter genade, verging der zonden en eeuwig leven. Redding van de zonde en van den duivel en van den dood. Hij begiftigt ons met een heil, dat nooit vergaat en belooft ons een erfenis, die onverderfelijk, onvergankelijk, onverwelklijk is en in den hemel voor ons bewaard wordt. Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eeniggeboren Zoon gegeven heeft opdat een iegelijk die in Hem geloofd niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Joh. 3:16.

Zijn we daar altijd vol van? Is dat de kracht van onze kracht en het leven van ons leven, dat God in Christus ons een genadige Vader is?

SAMENSPREKING met Deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken

Op Vrijdag 19 Januari 1951 werd in het gebouw van de Theologische Hoogeschool te Kampen de derde samenspreking gehouden tusschen de deputaten van de Generale Synode, 's-Gravenhage 1950, van de Christelijke Gereformeerde Kerken voor eenheid onder de Gereformeerde Belijders, en de Deputaten van de Generale Synode, Amersfoort 1948, van de Gereformeerde Kerken voor contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken.

In onderling overleg wordt het volgende uittreksel uit de notulen gepubliceerd.

Voorzitter: Prof. L. H. van der Meiden.

Te ongeveer halfelf opent de voorzitter de vergadering, hij leest voor Efeze 1:15-23, en gaat voor in gebed.

Overeenkomstig het in de vorige samenspreking genomen besluit zal ditmaal in 't bijzonder over de kerk worden gesproken. Op verzoek van den voorzitter wordt het gesprek van Geref. zijde geopend.

De Geref. Deputaten achten het niet noodig, dat we elkaar in alle dingen, waarin we verschillen, ter verantwoording zouden roepen. De vraag is voor hen: gebeuren er in de Chr. Geref. Kerken officiële dingen, die zouden nopen tot de vraag, of de confessie wel gehandhaafd wordt. En deze vraag beantwoorden zij ontkennend. Men kan verschillen over de vraag, in hoeverre in de Chr. Geref. pers de leer van de pluriformiteit van de kerk naar voren komt; ook is er misschien verschil in waardeering t.a.v. de I.C.C.C. Maar de Geref. deputaten zouden het gesprek willen beperken tot de vraag: is er in de officiële uitspraken iets, waarin de belijdenis niet wordt gehandhaafd. En dan gelooven zij, dat de Chr. Geref. en de Geref. Kerken op dezelfde basis staan.

De Chr. Geref. deputaten merken in antwoord hierop o.a. het volgende op:

Toch is het goed, over de verschillen door te praten, en wel met de bedoeling, dat we het zóó eens worden met elkaar, dat de nuanceeringen als vanzelf wegvallen. Al verwerpen zij de pluriformiteitsleer, zooals Kuyper die voordroeg, hunnerzijds wordt opgemerkt, dat we de pluriformiteitsleer, wel niet idealiter, maar toch necessitate coactus (door de noodzaak gedwongen) moeten aanvaarden. Er is een menselijke factor in de kerk, en daardoor komen we vaak naast elkaar te staan. Dat was al zoo in den tijd van de Hervorming. Er is een Geref. pluriformiteit, niet om elkaar te verketteren, maar om elkaar te waardeeren, en op grond daarvan elkaar te zoeken, en zoo mogelijk tot eenheid te komen. De Geref. Gemeenten, de Geref. Kerken — synodaal en art. 31 — en wijzelf aanvaarden alle de belijdenis. De synodale kerken zijn wel dwalende kerken, maar daarmee nog geen valsche kerken. Als dat waardeeringselement ontbreekt, heeft spreken geen zin. Een der Chr. Geref. deputaten stelt de vragen: hoe ziet u onze kerken? Zijn zij ware kerken? Zoo ja, wanneer zijn zij dit geworden? Tot hoelang blijven ze dit? Waar hangt dit van af?

Door de Geref. deputaten wordt hierop als volgt gereageerd:

In het van Chr. Geref. zijde opgemerkte liggen twee tendenzen: enerzijds: heb waardeering voor elkaar, en ga vanuit de waardeeringsgedachte vereeniging zoeken; en anderzijds: denken we wel gelijk over de kerkhistorie, enz.? Wat het eerste aangaat: waarde-

Als men ons vraagt, wat wij erge zonden vinden, dan zeggen we: Zonden van echtbreuk en diefstal en moord en dronkenschap. En inderdaad die zonden zijn erg. En wie in die zonden volhardt zal het verderf niet ontvlieden.

Maar weten we wel, dat ongeloof een erge zonde is? De bron van alle zonden? Het ergste wat er wezen kan?

En het niet achten van de groote zaligheid is ongeloof. We kunnen fatsoenlijke leden van de kerk zijn, te goeder naam en faam bekend. We kunnen zitten in een gestoelte der eere en mannen van name zijn. En toch op zóó groote zaligheid geen acht nemen. Maar hoe zullen we dan Gods rechtvaardige vergelding ontvlieden? De Hebreërbrief wil zeggen: Op geen enkele wijze kunnen we Gods straf ontgaan, wanneer we het woord der zaligheid niet bewaren in een eerlijk en oprecht hart.

We mogen en moeten allen dit woord van vermaning rustig overwegen. Hebr. 13:22.

We zitten soms vol van ditjes en datjes, die de moeite niet waard zijn, dat we er ook maar een seconde aan denken. We bekommeren ons over veel en velerlei, dat de moeite niet waard is, dat we onze aandacht er aan schenken.

Laten we acht nemen op die groote zaligheid, die God ons in Christus Jezus schenkt. Geloofd oprecht Gods beloften. Ze zijn waar en betrouwbaar.

Houdt u eenvoudig aan Gods bevelen. Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en in der eeuwigheid. Aan Hem hebt gij genoeg in leven en sterven.

H. J. J.

KERKELIJK LEVEN

ring voor personen kan geen basis voor vereeniging zijn; de kerk is alleen te bouwen en samen te houden als we ons houden aan de belijdenis. Wij waardeeren bij u het leven naar de Schrift. Wat het tweede betreft: God heeft niet gewild een kerk van knappe menschen, maar van geloovigen. Als we moeten wachten, totdat we het eens zijn over 1892, over de methode van reformatie, de kerkgeschiedenis en het kerkrecht, komen we nooit bij elkaar, maar dan zou de kerk ook worden overgeleverd aan de theologen. We willen de gestelde vragen niet ontduiken, maar zagen ze liever van tafel genomen.

Ten aanzien van de pluriformiteitsleer, necessitate coactus, merken de Geref. deputaten op, dat pluriformiteit wil zeggen: één wezen van de kerk ontplooit zich als eene wezenskerk in verschillende vormen. Maar hier is dit bezwaar tegen in te brengen, dat deze vormen elkaar weerspreken. God heeft nooit ja en neen verbonden tot één wezen. We mogen nooit de feiten tot grondslag maken voor een uitspraak over de waarheid Gods. Feiten zijn geen normen. De historische ontwikkeling of verbastering mag geen grond zijn voor wat we gelooven.

Van Chr. Geref. kant wordt ter sprake gebracht, hoe we moeten oordeelen over 1886 en 1892. Naar hun inzien was de doleantie historisch onjuist. De ware kerk was er in 1886, en daarom hadden de doleerenden zich terstond daarbij moeten voegen. In 1944 stond de zaak net zoo. Zij, die zich in de Geref. Kerken niet meer konden vinden, hadden niet een nieuwe kerk moeten stichten, doch zich terstond bij de Chr. Geref. Kerken moeten voegen. En wat 1892 aangaat, als u in 1944 niet met de Geref. Kerken kon blijven samenleven, dan is daarmee toch onze houding in 1892 gerechtvaardigd? 't Is van belang, dat we hierover tot een gelijk historisch oordeel komen. Al is dat geen zaak, waarop de samenleving mag afstuiten.

Van Geref. zijde wordt op een en ander het volgende geantwoord:

Ieder, in welke kerk ook, die tot een recht inzicht komt, moet eerst zijn gaven ten nutte en ter zaligheid aanwenden in den kring, waarin hij verkeert; terwille van de waarheid moet hij trachten zooveel mogelijk menschen mee te krijgen. Verder: we werden in 1944 niet kerkelijk dakloos; het kerkverband werd verbroken, en dat moesten we bewaren en herstellen. Er werd in 1944 door ons niet iets nieuws opgezet; dan hadden we ernstig moeten overwegen: mogen we dat wel? Wat 1892 betreft: werd u verhinderd in uw ambtelijke bediening, gelijk wij in 1944? U had o.i. in 1892 aan het werk moeten gaan, en bezwaren tegen de leer van Kuyper moeten inbrengen, al geven we toe, dat uw bezwaren waarschijnlijk wel gesmoord zouden zijn. — Het zal zoo blijven, dat er bij ons zijn, die uw houding in 1892, en bij u, die onze houding in 1944 afkeuren. Maar we moeten het dilemma niet stellen: A naar B, of B naar A; we moeten als kerken, die zich houden aan de belijdenis, tot elkaar komen.

Tegen de pluriformiteitsleer, necessitate coactus, wordt van Geref. zijde nog als bezwaar ingebracht, dat, als een gemeentelid, dat vermaand wordt over een zonde, antwoordt: het zit in de omstandigheden, dit toch niet goedgekeurd wordt. Zoo kan een pluriformiteit, door de omstandigheden gedwongen, niet goed zijn.

Van Chr. Geref. kant wordt hierover opgemerkt:

hier aan deze tafel is een openbaring van de pluriformiteit, in de twee groepen van kerken, die elk voor zich zeggen ware kerken van Christus te zijn. Doch de openbaringsvorm van de kerk van Christus is niet alleen in deze twee groepen gegrepen, maar is ook te zoeken bij de Geref. Gemeenten en bij de Geref. Kerken (syn.). Die hebben naast de belijdenis eenige bepalingen. Worden ze daardoor valsche kerken? Wel zijn het dwalende kerken. We moeten met elke kerk, die het bloed van Christus handhaaft, en die 't Woord Gods in zijn gezag erkent, willen praten.

Van Geref. zijde wordt hiertegenover herinnerd aan het rapport, in 1937 op de Chr. Geref. synode uitgebracht, waarin telkens gezegd wordt, dat het wezen van de kerk bestaat in de vergadering, niet in de potentie, maar in de actie van het vergaderen. Van dat rapport hebben we met veel genoegen kennis genomen. Maar daarom lijkt ons het spreken van den openbaringsvorm van de kerk niet juist; 't komt ons voor, dat het spreken hier divergeert van dat Rapport. Bezwaar wordt ertegen gemaakt om de vier „Geref.“ kerkengroepen met elkaar op één lijn te stellen: de synodaal Geref. Kerken deden een te verwerpen uitspraak in 1948, en bovendien zetten ze ambtsdragers af, die de Heere niet afzette; en de Geref. Gemeenten gaven in 1931 een uitbreiding aan de belijdenis, die in strijd is met de waarheid, en een bron van ellende, ook in de prediking. Hiermee zeggen we niet, dat een kerk, door één keer te dwalen, valsche kerk wordt; maar de synodaal Geref. Kerken hebben deze dwalingen na voortdurend vermaan gehandhaafd. Zulke dingen liggen er niet tusschen de Chr. Geref. Kerken en de Geref. Kerken. — U zegt: waar het bloed van Christus gehandhaafd wordt, daar is de kerk. Maar dat bloed werd vergoten voor de vergadering der kerk. Wie zegt: in den naam van Christus verbleeden we Daddens, D. van Dijk, H. J. Schilder te preeken, die zondigt tegen het bloed van Christus!

Wij zeggen niet: wij zijn alleen de ware kerk. De Geest des Heeren is vrij. Die kan zoo werken, dat men hier of daar het praedicaat: ware kerk, niet meer kan ontzeggen. Maar dan zal men de waarachtigheid van het kerk-zijn moeten bewijzen door zich haastig te vereenigen. God beware ons er voor, dat we naast elkaar zouden gaan leven in goeden broederzin, in breedere correspondentie; er is maar één ding geoorloofd: samen ons buigen onder de heerschappij van Christus om ons door Hem te laten vergaderen in eenigheid des geloofs.

Aan het eind van de samenspreking wordt door de Chr. Geref. deputaten besloten, dat zij in eigen kring zullen vergaderen teneinde de vraag te overwegen: hoe dient onze houding in de toekomst te zijn op grond van de gevoerde besprekingen? We moeten eerbiedig de zaken aan den Heere voorleggen en trachten te komen tot een verantwoorde beslissing.

Van Geref. zijde wordt nog opgemerkt, dat voor de toekomst veel afhangt van de leiding, die wordt gegeven. Ook wordt er nog op aangedrongen, omdat het hart van de kerken niet in de synode, maar in de kerken klopt, dat er ook plaatselijk contact zal worden gezocht.

Nadat de voorzitter erop aangedrongen heeft, dat niemand deze belangrijke zaak in zijn gebed zal vergeten, gaat Prof. Jager voor in dankgebed, en sluit de voorzitter te ongeveer 4 uur de vergadering.

„De techniek van het bezwaard zijn“

In de dagen van 1944 heeft ondergeteekende, in zijn gepubliceerde correspondentie met de heeren Polman-Ridderbos c.s., gesproken over de „techniek van het bezwaard zijn“. Daar was aanleiding toe, omdat over de betekenis, het recht, en de consequenties van het „niet voor vast en bondig houden“ gesproken werd en worden moest. De H.H. Ridderbos-Polman c.s. meenden, dat het in de kerk een chaos worden moest, als men een besluit „niet voor vast en bondig hield“. Zij wilden daarmee in feite artikel 31 K.O. buiten werking stellen; want hun betoog kwam hierop neer: een besluit niet voor vast en bondig houden, dat leidt tot een chaos; een chaos is nooit een van God komend geschenk, God geeft alleen goede geschenken; iets, wat oorzaak van een slecht gevolg (oorzaak, geen aanleiding) móet zijn, kan zelf niet goed zijn: ergo: voor vast en bondig houden is altijd noodig in dien zin, dat men begint een besluit uit te voeren, ook al is het tegen Schrift en K.O. Wie meent, het niet te mógen uitvoeren, die moet het kerkverband dan maar verlaten. Maar erin blijven, en een besluit niet uitvoeren, dat is innerlijk tegenstrijdig, en mag dus niet voorkomen. Zoo schreven de H.H. Polman-Ridderbos het, en hun synode keurde die ongereformeerde ideeën met de eraan verbonden consequenties zoo maar goed. Hoe is 't eigenlijk mogelijk geweest? Een besluit niet voor vast en bondig houden, zoo was hun redeneering, dat mag wel, indien het een theoretisch oordeel is. Maar daaraan praktische consequenties verbinden, die verder zouden gaan, dan het indienen van bezwaren (wat zij destijds meteen onmogelijk maakten langs den geordenden weg, want synode A bleef net zoo lang zitten en met stokken

slaan, dat men vóór synode B geen hand kon verroeren tegenover kerkeraad en classis etc.), dat is verboden. Vanwege den Koning der kerk. Aldus hun leer.

Op dit onverteerbare brok ongereformeerde heb ik geantwoord: niet waar. Men mag nooit een besluit uitvoeren, dat men zondig acht, en welks uitvoering u zou verplichten met open oog ook zelf te zondigen. Het kan dus voorkomen, dat men een bepaald besluit niet uitvoert.

Maar dat beteekent niet: het kerkverband meteen afbreken. Dat ware onbarmhartig, schreef ik, jegens het kerkverband; want op die manier zou een synode maar één keer een verkeerd besluit hoeven te nemen, en meteen was het kerkverband beroofd van de gehoorzamen. Hetgeen niet best is voor het kerkverband, of voor de verbonden kerken.

De „techniek-van-het-bezwaard-zijn” behoort dus zich te kenmerken door de volgende richtlijnen:

a) zelf geen kwaad doen;
b) evenwel: meteen aantoonen op welke gronden ge meent, dat het verkeerde besluit inderdaad verkeerd is, en uitvoering ervan verboden;

c) tot op dien tijd waarin de kerken over dat ééne punt zich nader kunnen hebben beraden, en in een nieuwe en dan bewust definitieve beslissing in generale synode hebben vastgelegd, wat ze definitief willen, aan alle anderen gelegenheid geven, zich te bezinnen en niet hen voorfeilen

ten plaatsen, die op die beslissing vooruitloopen; want als de anderen ons den tijd laten, behoren wij ook hun den tijd te gunnen;

d) en dus niet meer doen, dan besliste onthouding van wat ge zelf zonde acht, en derhalve geen positieve besluiten zelf nemen, die een gemeenschappelijke beslissing op het punt-in-kwestie verhinderen door er op vooruit te loopen.

Zie ik het wel, dan dreigt het gevaar, zoo het niet in één bepaald geval reeds inmiddels met vlag en wimpel binnen gehaald is, dat een enkele kerk aan deze techniek zich niet gehouden heeft. Natuurlijk kan ik me vergissen, maar dat is me nog nooit aangehouden.

Er is, meen ik, een besluit ergens gevallen, dat niet alleen van een amersfoortsch besluit verklaarde: niet voor vast en bondig houden, maar dat, zonder dat dit van God nu al geboden was, een nieuwe decisie nam, waarin afgeweken werd van de amersfoortsche lijn, vóórdat de kerken tezamen hebben kunnen oordeelen, in de Kamper synode, die nog komen moet, over de gronden van het niet voor-vast-en-bondig-houden.

Dat schijnt me jammer, al zal het been wel weer in het gelid komen, en al wou ik dus maar geen alarm roepen.

Maar geen alarm roepen behoeft nog niet te beteekenen: geen waarschuwend vingertje bedeesdelijk opsteken.

K. S.

Gehaat, apart gezet, gesmaad, uitgeworpen

DE KOSTEN BEREKEND.

Gelukzalig zijt ge, zoo spreekt de Heiland in Lucas 6:22, wanneer de menschen u haten, apart zetten en smaden, en uw naam als boos uitwerpen ter oorzaak van den Zoon des menschen.

Christus voorziet en voorzegt hier, wat Zijn discipelen om Zijnentwil zullen te verduren hebben. En deze profetie uit den mond der waarheid moet daarom vervulling vinden, gelijk dan ook de geschiedenis alle eeuwen, alle tijden door bewijst.

We zagen dat, bijvoorbeeld, in 't leven van Calvijn — we zien 't eveneens in het leven van Hendrik de Cock. Maar ook hem had de Heere van te voren de kosten doen berekenen.

Toen Ds Molenaar van 's-Gravenhage op De Cock's vraag om advies inzake het doopen van kinderen uit andere gemeenten antwoordde: er is geen verbod, nog heden namiddag werd hier een kind uit een naburige gemeente gedoopt, maar de voorzichtigheid raadt en gebiedt, het niet te doen — toen antwoordde De Cock: „Er is een voorzichtigheid, die God mishaget in Zijn dienaren, n.l. die vleeschelijke voorzichtigheid waarheen ons onze natuur en de duivel gedurig trekken wil en die meer de menschen vreest die het lichaam kunnen dooden, dan God, die beide ziel en lichaam kan verdooven in de hel.” En over de kerkelijke discipline schrijft hij aan Ds Molenaar: „Ik zie, dat bij de herstelling (daarvan) de duivel zal razen en tieren; wellicht niet minder als toen Calvijn en zijn ambtsbroeders verwaardigd en bekrachtigd werden om in Genève naar Gods Woord die uit te oefenen, maar dat

laat ons mijns inziens niet vrij om het na te laten en den duivel in een rustig en vreedzaam bezit te laten. De Heere toch zal Zijn kerk en gemeente staande houden tegen het woeden der gansche wereld: Ned. Geloofsb. art. 27; en Hij eischt het van Zijn dienaren om de wereld geweld aan te doen.”

Als naschrift bij de „Verdediging van de ware gereformeerde leer” verklaart De Cock: „De woorden van H. Wits maak ik tot de mijne: wij zijn zoo zot niet, broeders, dat wij moedwillig de haat der wereld tegen onszelf zouden aanblazen, indien wij met volgen en stilzwijgen, onze eigen consciëntie, de zielen die ons zoo duur zijn aanbevolen en de gunst van onzen Opperreger tegelijk met de gunst der menschen behouden kunnen, maar als die twee tegenover elkander staan, liever hebben wij dat al de hoop der wereldgezinden met al de zwarte heilkrachten der hel tegen ons woeden, dan dat ons gemoed ons verborgen nepen van trouweloosheid gawe, en God daar het al aan hangt, en Wiens gunst ons beter dan het leven is, Zijn hart van ons zou aftrekken”. En De Cock besluit: „de vrede, die wij zoeken, is de vrede van Jeruzalem, die in zich behelst de oorlog tegen den duivel, de wereld en de zonde. Nooit gehege God, dat wij met haar of haar vrienden vrede zouden maken. Dit is, broeders, ons ongeveinsd oogmerk, dit ons eenvoudige pogen, in groote onvolmaaktheid, maar in oprechtheid en voor den Heere; hiertoe arbeiden wij, hierom worden wij gesmadigd.”

Toen hij begon met het optrekken van den toren (ter bescherming tegen de vijanden) had De Cock van tevoren de kosten berekend (Lucas 14:28—30).

VIJANDSCHAP.

Zoodra De Cock begon op te komen voor de gereformeerde leer, zette ook de vijandschap in: vuur, aangebazen uit de hel — waar immers maar iets in beweging komt dat van Christus is, daar tracht alle satanische macht den voortgang te stuiten.

De Cock vraagt met zijn kerkeraad inplaats van herstel van 't Ulrumsche kerkgebouw, vergroting daarvan, wat met 't oog op den grooten toeloop noodzakelijk was; de minister van eeredienst adviseert den koning, dit verzoek niet in te willigen; er zijn straks voor 634 leden 250 zitplaatsen, ze kunnen dus „ruime plaats” vinden; de bedoeling van requestanten is echter de kerk tot een verzamelaars te maken van hoorders uit andere gemeenten „doordien de predikant De Cock er zijn werk van maakt, om door zonderling en dweepachtig preeken de eenvoudige menschen uit andere dorpsgemeenten tot zich te lokken en van hun gewone leeraars af te trekken, hetwelk zijn ijdelheid bijzonder schijnt te vleien”.

Heeft De Cock de door hem opnieuw uitgegeven Besluiten der Dordtsche Synode den koning toegezonden, dan schrijft dezelfde minister in zijn „consideratie en advies” aan den koning, dat het oogmerk van den schrijver evident is, n.l. „om door dit klein boekje mede te werken tot vernieuwing der heillooze kerkwisten van de 17e eeuw, bijzonder om door deszelfs verspreiding onder de minst kundigen de zucht tot schoolsche harrewarrerien te verlevendigen”. Erger is, dat De Cock op hatelijke wijze zijn ambtsbroeders, „die met zijn steile begrippen niet instemmen, als valsche herders en leeraars zoekt ten toon te stellen. Overal straalt het doel door, wantrouwen te zaaien en de zucht tot verkettering op te wekken.”

De steller van dit laatste advies is waarschijnlijk de bekende Janssen geweest, de ontwerper van het anti-Christelijke Reglement van 1816, die in 1812 adviseerde, de remonstranten nog niet met de gereformeerden te vereenigen; naarmate immers de gereformeerden meer verlicht werden, zouden beiden elkan- der gemakkelijker vinden en de tijd zou komen, zoo profeteerde Janssen, dat de dogmatische verschillen in de protestantsche kerkgenootschappen geheel op den achtergrond zouden komen, zoodat allen: gereformeerden, remonstranten, lutherschen, dooperschen, zich zouden vereenigen.

't Is te begrijpen, dat deze man, tientallen jaren achtereen de ziel van 't geen op 't ministerie werd klaargemaakt en de hooggeschatte, zeer invloedrijke raadgever van de op elkaar volgende ministers, vóór alles „de rust” begeerde. Hoe ongestoord de rust verliep, des te meer kans, dat in korten tijd de dogmatische „vitterijen en kleingeestigheden, welke van geen belang zijn” tot het verleden zouden behoren. En daar komt nu een onruststoker als De Cock den liefelijken vrede verstoren en durft eischen, dat in de gereformeerde kerk de gereformeerde leer gehandhaafd wordt!

Te rechter tijd komt nu de regering de kerk te hulp om den strop te draaien, die aan De Cock's ambtelijk leven in de Herv. Kerk een einde moest maken. Het verloop is als volgt.

6 Nov. 1833 aanklacht bij 't classicaal bestuur, dat De Cock kinderen gedoopt had uit een andere gemeente. 8 Nov. buitengewone vergadering: de Voorzitter weet met de aanklacht geen raad: hij weet niet

De puberteitsperiode

In aansluiting aan de prae-puberteit begint de z.g. puberteitsperiode, de periode van de rijping.

Ook daarover wil ik graag eerst enkele algemeene dingen zeggen.

Het begin ervan is vrij scherp; alweer, niet héél scherp. Het eene kind gaat deze periode dan ook wat vroeger in dan het andere; ook afhankelijk hiervan, of het kind uit een sociaal goed of slecht milieu komt; of het in de stad of op het platteland opgroeit. Er blijken verder verschillen te zijn van ras; enz. enz.

Deze periode is verder een periode in het leven van uitermate groot belang. De sexuele rijping en het komen tot de voorloopige zelfbestemming, die ik reeds noemde, beide zaken, die in deze periode hun beslag krijgen, mogen voldoende zijn om van verder bewijs hiervan af te zien.

Ten slotte, en dat is eveneens zeer belangrijk: de jonge mensch is in deze periode nog — en zeer — beïnvloedbaar. Ten goede en ten kwade! Veel meer dan reeds vlak daarna.

Dit is met talloze gegevens te staven. Laat ik eerst Dr. Westerbeek van Eerten van het Rijks Opvoedings Gesticht „De Kruisberg” aan het woord laten. Deze schreef in 1938: „Binnen de grenzen van een erfelijke constitutie is de prognose van een misdadig kind, dat in de jaren tot aan de puberteit uit zijn omgeving wordt weggehaald, tamelijk goed. Geschiedt dit gedurende de puberteit, dan wordt de toekomstverwachting al minder goed; na de puberteit is deze bepaald slecht”. Dat wil dus zeggen: vóór het 10de à 12de levensjaar kunnen we het kind, natuurlijk binnen de grenzen van een

erfelijke constitutie (want aan die erfelijke constitutie is niets te veranderen), nog betrekkelijk goed naar onze hand zetten; maar hoe verder we van deze jaren naar het 20ste komen, hoe moeilijker dit gaat. En ná het 20ste levensjaar bereiken we niet eens veel meer.

Bij dit laatste denk ik aan Pred. 11 vs. 3: „en als de boom naar het zuiden of als hij naar het noorden valt, in de plaats waar de boom valt, daar zal hij wezen”.

Hieruit blijkt nu ineens het groote belang van de opvoeding vóór het 10de à 12de jaar!

Die dus hoofdzakelijk ligt in handen van de ouders. De opvoeding dus in het gezin!

Ontrouw in de opvoeding in deze allereerste periode van het leven wrekt zich dan ook vaak heel ernstig. Getrouwheid daarentegen laat dikwijls de grootste zegeningen zien. Juist in dit verband kan dus op de groote waarde van het gezin, waarin in alles nauwgezet naar het Woord des Heeren geleefd wordt, niet genoeg de nadruk gelegd worden.

Het gezin is en blijft één van de grondpeilers (en dan..... een hechte of een verrotte) van kerk en maatschappij.

Maar gelukkig is ook ná dit 10de à 12de levensjaar nog veel te bereiken. Vooral in de jaren, die vlak op deze volgen. Bij die jongens en meisjes dus, die we op onze knapen- en kleine-meisjesverenigingen zien.

Misschien zal een enkele opmerken: maar geldt dit ook voor normale kinderen? Want Dr. Westerbeek van Eerten had het over het misdadige kind met een allicht wat minderwaardigen erfelijken aanleg, dat „opgevoed” wordt in een slecht milieu. Daarom wil ik nu nog enkele feiten noemen, ontleend aan normale kinderen, met „normaalen” erfelijken aanleg.

Baker en Traphagen publiceerden in 1935, dat karakterologische afwijkingen vaak verband houden met de atmosfeer in huis, met de soort genoegens van de

familie, met de idealen van het gezin. M.a.w. deze „milieu”-factoren zijn op dezen leeftijd nog sterk karaktervormend of ook karakterbedervend.

Waterink wijst erop, dat bij de jongens op het platteland, waar hen, gauwer dan in de stad, een verantwoordelijke taak op de schouders gelegd wordt, het wilsleven zich veel eerder ontwikkelt dan bij de stadsjongens. In de steden daarentegen, met de vele onderwijsinrichtingen, ontwikkelt het denken zich over het algemeen vroeger. En in kunstenaarskringen blijkt meermalen het gevoel vaak vroeg sterk op den voorgrond te treden.

Charlotte Bühler wijst in dit verband nog op een onderzoek, ingesteld aan één- en twee-eijige tweelingen. Zoodat U mogelijk niet allen bekend is, spreken we van twee-eijige tweelingen, wanneer een dubbele bevruchting heeft plaatsgevonden; in tegenstelling met hetgeen meest voorkomt, dat slechts één eicel bevrucht wordt, worden nu twee eicellen bevrucht, ieder door één zaadcel. Er ontstaan dus eigenlijk twee individuen, betrekkelijk los naast elkaar. Een één-eijige tweeling daarentegen ontstaat uit slechts één eicel, die zich direct na de bevruchting in twee helften splitst, die ieder uitgroeien tot één individu; tot één menschelijk wezen. Deze laatste hebben dus, zoodat wij dat noemen, volkomen dezelfde erfmassa; en als gevolg daarvan dezelfde erfelijke eigenschappen. Terwijl twee-eijige tweelingen meestal evenveel van elkaar verschillen als andere broertjes en zusjes — de één kan een jongen, de ander een meisje zijn; de één kan rood haar hebben en lichte oogen, de ander donker haar en donkere oogen; de één een wipneusje, de ander juist het omgekeerde, een havikaneus, enz. — daar gelijken één-eijige tweelingen sprekend op elkaar; ze zijn altijd van hetzelfde geslacht en gelijken uiterlijk zóó sprekend op elkaar, dat men bepaalde voorzorgsmaatregelen moet nemen (b.v. de één een rood bandje om de pols, de ander een groen) om ze niet met elkaar te ver-